

a kötött nyelvtan ugyancsak kisebb tárolókapacitást igényel. Az alkalmazásával nyert *kifejezések egyszerűbbek, rövidebbek és olcsóbban kezelhetők*;

a referátumok elkészítése a TITUS rendszer részére kidolgozott kanonikus dokumentációs nyelven nem tart tovább, *mint a hagyományos referátumoké*, különösen akkor, ha figyelembe vesszük, hogy az utóbbiakat még külön indexelni is kell;

az eredeti dokumentum lényegének az egységes szabályok szerinti kiemelése és a referátum elkészítése *kevesebb nehézséget okoz és jobb eredményre vezet.*

/ZINGEL, H. J.: *Experiences with TITUS II. = International Classification, 5. köt. 1. sz. 1978. p. 33–37./*

(Dezső Zsigmondné)

A Tudományos, Műszaki és Szervezési Információs Rendszer (SINTO) és a könyvtárak

A lengyel parlament 1968. április 9-én új könyvtári törvényt fogadott el. Amikor 1974-ben először szóba került a *Tudományos, Műszaki és Szervezési Információs Rendszer (System Informacji Naukowej, Technicznej i Organizacyjnej, SINTO)* koncepciója, mindjárt sok bírálat érte a könyvtári törvényre való hivatkozással. A bírálatok oka a SINTO-koncepciót kísérő értetlenség volt, hiszen a SINTO a könyvtárak, a levéltárak és az információs központok funkcionális integrációját tűzte ki célul.

Mire azonban a SINTO koncepcióját 1978. március 6-án jóváhagyták, a körülötte kibontakozott vitákat az idő jórészt meghaladta. Kiderült ugyanis, hogy e koncepció sem akar mást, mint a könyvtárügyi törvény, sőt a könyvtárak, ezen belül különösen a tudományos és szakkönyvtárak információs szerepének hangsúlyozásával valójában *meg is gyorsítja a könyvtári törvény végrehajtását.*

A koncepció kiemelkedő szerepet szán a könyvtáraknak az ország információs rendszerében s tőlük várja, hogy

megteremtsék az információs források országos bázisát a népgazdaság szükségleteinek megfelelően; e bázis szolgálja a SINTO rendeltetésszerű működését; ésszerűsítsék a külföldi információs források beszerzését, különös tekintettel a nyugati devizaigényes kiadványokra;

maradékaltalanul kielégítsék az információs igényeket; az információs forrásokat feldolgozzák és leelőlelyüket nyilvántartsák.

E cél érdekében megkezdték az ország legjelentősebb könyvtárainak szakosítását. Egy-egy központi tudomá-

nyos könyvtárat jelölnek ki tudományterületeken és ágazatokban. Ennek kell elvégeznie az együttműködő könyvtárakkal közösen a gyűjtés és a szolgáltatások szakosítását, mégpedig úgy, hogy az országban ne maradjon könyvtárilag ellátatlan tudományterület vagy ágazat. Ahhoz, hogy ez a gyűjtési és szolgáltatási munkamegosztás létrejöhesse, az együttműködési körökön belül természetesen meg kell szervezni a nyilvántartási, feldolgozási stb. kooperációt is.

A SINTO azonban nemcsak információs forrásokkal kapcsolatban szán feladatokat a könyvtáraknak. A feltételektől függően azt is lehetővé teszi, hogy *egyes könyvtárak információs funkciókat is betöltsenek*, akár egész ágazatokra kiterjesztve is. Így pl. az *Orvosi Főkönyvtár (Główna Biblioteka Lekarska)* és a *Központi Mezőgazdasági Könyvtár (Centralna Biblioteka Rolnicza)* máris ellát ilyen funkciókat.

Várhatóan még több más könyvtárnak is lehetősége lesz ilyen feladat vállalására. Ugyanakkor a *Wrocławii Műegyetem Központi Könyvtára (Biblioteka Główna Politechniki Wrocławskiej)* lett a SINTO keretében a külföldi adatbázisokra épülő szelektív információs szolgáltatás rendszerének országos gazdája. A *Nemzeti Könyvtár* korszerűsített és kibővített nemzeti könyvtári funkciók alapján ugyancsak kulcsszerepet tölt be a SINTO-ban (egy vonatkozásokban a Jagello és az Ossolinski Könyvtárral karöltve).

A SINTO koncepciójának kiérlelésében és tökéletesítésében, a káros elfogultságok eloszlásában végülis sokat segítettek a könyvtárosok. Az Állami Könyvtárügyi Tanács az élesen, de mindig tárgyyszerűen és objektíven megfogalmazott észrevételeivel jelentős mértékben meggyorsította a koncepció megvalósítását.

/DERENTOWICZ, M.: *SINTO a biblioteki. = Aktualne Problemy Informacji i Dokumentacji, 1978. 4. sz. p. 6–8./*

(Futala Tibor)

Szabványügyi információ a Szovjetunióban

A szabványügyi információ megszervezésének első kísérletei a huszas évek közepére esnek. Ezek azonban decentralizáltan folytak, s így nem is lehettek eléggé eredményesek.

1940-ben indult az első központi kurrens szabványbibliográfia, a havi periodicitású *Informacionnuij ukazatel gosudarstvennuij sztandartov*. Ezt egy évkönyvszerű katalógus, a *Szvodnuij ukazatel obszeszojuznuij sztandartov* életre hívása követte. Retrospektív kötetei 1941-ben, 1943-ban és 1949-ben jelentek meg. Ezt követően évenként látott napvilágot. 1957-ben *Ukazatel*

obscseszojznuh goszudarsztvennuh sztandartov-ra változtatta a címét.

1965-ben minisztertanácsi határozatot hoztak a szabványosítás fejlesztéséről. Ez maga után vonta a szabványügyi információ átszervezését, tökéletesítését is.

1965 és 1970 között alakították ki a szabványügyi információ rendszerét a szabványosítás állami rendszeréhez igazodva. Az új szabványosítási rendszer az országos szabványokon kívül megkülönböztet ágazati, köztársasági és vállalati szabványokat és szabvány jellegű dokumentumokat is.

Ennek következményeként megszűnt a korábbi szabványosítási „dzsungel”. A rendezetté vált terepen meg lehetett szervezni a szabványok hiánytalan regisztrálását, és megteremteni a szabványok törzsállományát, a *VIFSZ (Vszeszojznuj informacionnuij fond sztandartov i tehnicsezkij uszlovij = Szabványok és műszaki paraméterek össz-szövetségi információs állománya)* elnevezésű gyűjteményt. E gyűjteményt a *VNIKI (Vszeszojznuj naucsno-iszledovatel'szkij insztitut tehnicsezkij informacii, klaszszifikacii i kodirovanija = Össz-szövetségi Műszaki Információs, Osztályozási és Kódolási Tudományos Kutatóintézet)* gondozza.

A hazai szabványok regisztrálásának és gyűjtésének megszervezésével párhuzamosan szervezték meg a külföldi szabványok és a nemzetközi szabvány-ajánlások gyűjtését és feltárását.

A *VIFSZ* gyűjteményében 1970 végére 79 ezer hazai és több mint 140 ezer külföldi szabvány volt található. Ezekben az években jött létre a gyűjtemény két hivatalos kiadványa úm. az *Ukazatel' goszudarsztvennuh sztandartov SZSZSZR* c. évkönyv és az *Informacionnuij ukazatel' goszudarsztvennuh sztandartov SZSZSZR (IUSZ)*, amely havonként jelenik meg. A kiadványok az országos szabványügyi osztályozást alkalmazzák, és tárgymutatójuk is van. 1967, illetve 1968 óta a fenti kiadványokban külön rovat segíti elő a szovjet „*Kiváló Áruk Fóruma*” mozgalom munkáját. A szabványosítási folyamatokról szóló információ az *IUSZ*-ban kapott külön rovatot. Az *IUSZ* iránti érdeklődés fokozódását a példányszámok gyors emelkedése bizonyítja: 1965-ben havi 21,3 ezer, 1975-ben havi 62,2 ezer példány.

A hatvanas évek végén az országos szabványok évkönyvének és információs bulletinjének kiegészítéseként megjelent az *Ukazatel' otraszlevuh, reszpublikanszkij sztandartov i tehnicsezkij uszlovij*, illetve az *Informacionnuij ukazatel' otraszlevuh, reszpublikanszkij sztandartov i tehnicsezkij uszlovij* c. kiadvány, s ezáltal a szabványosítás alacsonyabb szintjei is belekerültek a központosított szabványügyi információs rendszerbe. A műszaki paraméterek fontosságára való tekintettel 1966-ban és 1967-ben külön évkönyvet, illetve bulletin hoztak létre e műfajra is.

A *VNIKI* 1965 és 1967 között húsz kötetben tette közzé az *Ukazatel' inosztrannuh sztandartov* c. kiad-

ványt, amelybe több mint 100 ezer külföldi szabvány adatai kerültek be. 1967-ben – havi periodicitással – megindul az *Informacionnuij ukazatel' inosztrannuh sztandartov (IUSZ)*. 1967 óta évenként jelenik meg az *Ukazatel' rekomendacij ISO*, 1969 óta az *Ukazatel' rekomendacij SZÉV po sztandartizacii*.

1970 végén közös párt- és kormányhatározat sürgeti a szabványosítás szerepének további fokozását. A határozat végrehajtása keretében főként az elért eredmények megszilárdítására törekedtek, s ezért az információs kiadványok rendszerében 1975-ig csak egy-két változás következett be (a „*Kiváló Áruk Fóruma*”-val kapcsolatos rovat *Informacija o goszudarsztvennoj attesztacii kacsesztva promüslennoj produkcii* címen önállóvá vált, megszűnt a műszaki paraméterek évkönyv-katalógusa, megindult a *Mezsdunarodnue sztandartü ISO. Ukazatel' c. évkönyv*).

1976 óta ismét nagyobb mozgás tapasztalható a szabványügyi információ rendszerében. Ez az igények differenciálódására és mind tömegesebbé válására vezethető vissza. A korábbi *Ékszipreszsz-sztandart* gyorsinformációs kiadványt – *Sztandart* címen – szabványosítási előinformációs orgánummá alakítják át. A vezetők tájékoztatására megindítják a *Novosztü* című bulletin.

Előtérbe kerülnek az egyes termékcsoportok komplex szabványosításával kapcsolatos feladatok. Ezek információval való ellátására indul meg 1978-ban a *Tovarü narodnogo potreblenija* c., egyelőre 12 sorozatból álló szakosított kiadványsorozat. A *KGST* szabványosítási gyakorlatának fejlődését tükrözve, az erről tájékoztató évkönyv *Ukazatel' sztandartov SZÉV i rekomendacij SZÉV po sztandartizacii*-re változtatja a címét. Általában: a korábbi években megindult alapkiadványok egyre több információt tartalmazó annotációkkal jelennek meg. Azt is tervezik, hogy néhány ilyen alapkiadványt szakosított sorozatokban fognak megjelentetni.

/BILETOVA, G. V.: Centralizovannaja informacija o sztandartah v 1965–1978 gg. = Naucsnuie i Tehnicsezkie Biblioteki SZSZSZR, 1979. 1. sz. p. 17–22./

(Futala Tibor)

Az információs rendszerek többszempontú kategorizálása

Minden információs rendszer több tudományág szempontjából és ezen belül is más-más szempontokból határozható meg. Ha pl. a filozófia szempontjából osztályozunk, anyagi és nem anyagi, természetes és művi, determinált és sztochasztikus, absztrakt és konkrét stb. információs rendszerekről beszélhetünk. Ha ugyan-